

Голас Рацзімы

№ 4 (1317)

СТУДЗЕНЬ 1974 г.

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ З СУАЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ

ГОД ВЫДАННЯ 19-ТЫ

ЦАНА 2 КАП.

ЧАЦВЁРТАЯ ВЫШЫНЯ ПЯЦІГОДКІ

«ВЫКАНАННЕ І ПЕРАВЫКАНАННЕ ПЛАНА 1974 ГОДА БУДЗЕ МЕЦЬ ВЫЗНАЧАЛЬНАЕ ЗНАЧЭННЕ НЕ ТОЛЬКІ ДЛЯ ПАСПЯХОВАГА ЗАВЯРШЭННЯ ГЭТАЙ ПЯЦІГОДКІ, АЛЕ І З'ЯВІЦА ВАЖНЫМ КРОКАМ ДА СТВАРЭННЯ ТРЫВАЛАЙ АСНОВЫ ДЛЯ ДАЛЕЙШАГА РОСТУ ЭКАНАМІчнаГА ПАТЭНЦЫЯЛУ І ПАВЫШЭННЯ МАТЭРЫЯЛЬНАГА ДАБРАБЫТУ І КУЛЬТУРНАГА УЗРОУНЮ НАРОДА У БУДУЧЫМ ПЯЦІГОДДЗІ».

(Са Звароту ЦК КПСС да партыі, да савецкага народа).

Напэўна ёсць вялікі сэнс у тым, што да нашых пяцігодак мы, часта самі таго не заўважаючы, ставімся як да жывых істот. Мы гаворым: «пяцігодка здзейсніла», «пяцігодка паказала», «пяцігодка павысіла», разумеючы пад гэтымі словамі вынікі калектыўнай працы савецкіх людзей, а значыць і свае асабістыя працоўныя здзяйсненні на чарговым пяцігадовым этапе будаўніцтва камунізму ў краіне.

Хіба можа быць лепшае сведчанне таго, як глыбока ўкаранілася ў нашай свядомасці адчуванне асабістай адказнасці за лёс галоўнай справы краіны — пяцігодкі? У гэтым адчуванні — псіхалагічныя крыніцы таго мноства патрыятычных працоўных пачынанняў, якія не ў меншай ступені, чым навукова-тэхнічны прагрэс, рухаюць наперад нашу эканоміку.

Савецкая індустрыя і сельская гаспадарка, планамерна ўзнімаючыся прыступкамі пяцігодак, дасягнула ўзроўню, якім мы сёння не можам не ганарыцца. Вынікі мінулага года — яшчэ адно сведчанне гэтага. Кожны дзень 1973 года ў нашай краіне ўступалі ў строй дзеючых два прамысловыя прадпрыемствы. Толькі народнага гаспадарчы комплекс Беларусі вырабляе кожныя 1,1 мінуцы — халадзільнік, кожныя 1,2 мінуцы — тэлевізар, кожныя 2,9 мінуцы — матацыкл, кожныя 6,3 мінуцы — трактар, кожныя 16 мінут — вялікагрузны аўтамабіль і кожныя 17,6 мінуцы — складаны металарэзны станок.

Зварніце ўвагу на гэтыя лічбы! У іх выразна адчуваецца пульс магутнага арганізма, які не ведае крызісных збояў і знясіловаючых застоў.

Аднак мы канстатуем свае поспехі не для таго, каб супакойвацца на дасягнутым. Гэта прырэчыла б аднаму з асноўных прынцыпаў савецкіх пяцігодак: рабіць заўтра больш і лепш, чым сёння. Менавіта з гэтых пазіцый Камуністычная партыя і Савецкі ўрад вызначалі задачы на чацвёрты год пяцігодкі. Зрабіць нам сёлета належыць значна больш, чым летась, бо асноўная задача года, названая ў «табелі рангаў» пяцігодкі вызначальным, — замацаваць і развіць дзясятненні трэцяга года пяцігодкі.

Нацыянальны даход Беларусі ў параўнанні з рэкордным 1973 годам павялічыцца ў 1974 годзе на 8,3 працэнта. Выпуск прамысловай прадукцыі ўзрастае на 8 працэнтаў, а работнікам сельскай гаспадаркі належыць прадаць дзяржаве не менш мільёна тон збожжа, 1 мільён 670 тысяч тон бульбы, 3 мільёны 380 тысяч тон малака, да мільёна тон мяса.

Генеральны кірунак індустрыі застаецца ранейшы — апераджальнымі тэмпамі бу-

дучь расці машынабудаўнічая, паліўная, энергетычная і хімічная галіны. Напрыклад, за год у рэспубліцы будзе пабудавана на 400 тысяч кілават новых энергетычных магутнасцей, здабыча беларускай нафты ўзрастае на 10,4 працэнта і дасягне 7,7 мільёна тон. Машынабудаўнікі збяруць за год 83 тысячы трактараў, 33,6 тысячы грузавых аўтамабіляў, 30,5 тысячы металарэзных станкоў, што ўвогуле на 11 працэнтаў больш леташняга.

Цэнтральны Камітэт КПСС у Звароце да партыі, да савецкага народа, які быў апублікаван у пачатку года, асабліва ўвагу звярнуў на вялікую ролю кожнага рабочага, інжынера і служачага ў павышэнні эфектыўнасці працы. Гэты заклік ужо знайшоў шырокі практычны водгук у калектывах прадпрыемстваў і ўстановаў.

Поспехі эканамічнага будаўніцтва не самамэта. Яны — аснова сацыяльнага прагрэсу ў краіне. Мінулыя этапы пяцігодкі прадэманстравалі гэта надзвычай ярка. Але чацвёрты яе год будзе асабліва плённым для росту матэрыяльнага дабрабыту працоўных.

Чарговае павышэнне ўзроўню жыцця народа будзе, як і раней, праводзіцца комплексна. Па-першае, сёлета запланавана ажыццявіць далейшы рост зароботнай платы і іншых відаў даходаў насельніцтва. Па-другое, прадугледжан шэраг мерапрыемстваў па палепшэнню забеспячэння насельніцтва таварамі шырокага спажывання, харчовымі прадуктамі, разнастайнымі відамі бытавых паслуг. Для гэтага ў гаспадарчых планах года закладзены значна вышэйшыя, чым летась, паказчыкі па развіццю лёгкай, харчовай і мяса-малочнай галін прамысловасці.

...Аўстрыйская газета «Фольксштyme», ацэньваючы дынаміку росту савецкага прамысловага патэнцыяла ў 1974 годзе, пісала нядаўна: «Зараз, калі ў капіталістычным свеце растуць інфляцыя і беспрацоўе, калі ўсё больш яўна набліжаецца пагроза эканамічнага крызісу, поспехі Савецкага Саюза асабліва пераканана сведчаць аб перавазе сацыялістычнай сістэмы».

Да такога ж вываду ўсё часцей прыходзяць самыя шырокія колы грамадскасці ў капіталістычных дзяржавах. Сёлетні год, які ўзнімае эканоміку савецкіх рэспублік на новую, нябачную раней вышыню, бяспрэчна, стане яшчэ адным пацвярджэннем гэтай перавагі, сведчаннем дакладнасці і абгрунтаванасці нашых грандыёзных планаў. Мы перакананы ў гэтым. Наш аптымізм — упэўненасць людзей, у якіх за плячыма багачэйшы вопыт паслядоўнага ажыццяўлення самых канструктыўных у свеце народнага гаспадарчых праграм.

Вырабы Віцебскага дызанавага камбіната ўпрыгожаць інтэр'ер любой кватэры. Іх выпуск у чацвёртым годзе пяцігодкі рэзка ўзрастае.

Фота А. ЦЕРЛЮКЕВІЧА.

ВЕСКА наша звалася Востраў. Як апенкі вакол пнёў, тулілася ля лясной глухамані курныя сляянскія хаціны з саламянымі стрэхамі і акенцамі, у вузкія шыбіны якіх сонца не магло прашчаміцца нават у летні поўдзень. Колькі доўгіх і галодных вечароў правёў я ўзімку ля такога акенца, марачы аб уласных, такіх, як у паніча, цёпрых бо-тах. Ды дзе там! Пад сляянскімі стрэхамі тулілася адна галечка. У нас казалі: «Мужык есць хлеб траякі: ячменны, з мякінай або ніякі...»

За вёскай пачыналіся палі пана Цупрункі. Адрозніваўся ад астатніх пан паставіў агарожу з вялікімі варотамі, якія заўсёды былі зачынены. Ні дарослыя, ні мы, хлапчкі, не мелі права заходзіць за агарожу, каб, крый божа, не набралі ў панскім лесе грыбоў ці ягад. Калі-нікалі праз вароты праязджаў на веласіпедзе паніч. Угледзеўшы яго, вясковыя хлапчкі навіперадкі беглі да варот, каб паспець адчыніць іх, за што паніч іншы раз, не спыняючыся, кідаў у прыдарожны пыл мядзяк.

Аднойчы «пашанцавала» і мне. Заціснуўшы ў руцэ манету, я з усіх ног кінуўся да хаты, пахваліўся бацьку і папрасіў яго, каб ён купіў мне такі ж, як у паніча, самакат. Бацька горка ўсміхнуўся і растлумачыў мне, што гэткае раскоша не для мужыцкіх дзяцей. Потым памаўчаў і дадаў: «Нічога, сыноч, пацярап крышку. Кажуць, рабочыя з Леніным у Петраградзе рэвалюцыю пачалі. Цара ўжо скінулі. Хутка новае жыццё настане. Тады і самакатаў шмат будзе».

Што такое рэвалюцыя, я тады не разумей. Але імя Леніна, які абяцае для бедных новае жыццё, я запамятаў.

Неўзабаве рэвалюцыя прыйшла і ў наш Востраў. Вароты, што нібы кайданы зачыняліся за вёскай, расчыніліся. Мы з радасцю бегалі па былым панскім лесе, радасць збіралі грыбы, ягады. Панскую зямлю камітаты беднаты падзялілі паміж малазямельнымі сляянамі. Вясковыя пачалі раскарчоўваць і асушаць балоты, каб пашырыць палеткі.

У суседняй з намі вёсцы сляяне арганізавалі першую сельскагаспадарчую камуну. Усё ў ёй было незвычайна, паволаму. Нашы старэйшыя ледзь не штодня наведваліся туды, прыглядаліся, цікавіліся справам. А потым сталі весці гаворку пра сваю камуну.

У гэтыя дні імя Леніна было на вуснах у кожнага. Памятаю, як усе разам мы адзначалі першую гадавіну Кастрычніка. Сабраліся ў мястэчку Побалава. На грудах у кожнага, хто прыйшоў на плошчу, пра чырванела шаўковае стужка, такая ж прамяністая, як сцяг над дахам было-а панскага маёнтка, дзе цяпер размяс-

цілася школа. На ганак адзін за адным узыходзілі людзі. Адных я ведаў, другіх бачыў упершыню. Усе яны горача гаварылі пра рэвалюцыю, пра Леніна, які даў сляянам зямлю і выратаваў іх ад галечы...

Стварыць сваю камуну ў Востраве не паспелі. Да вёска падыходзілі белапалкі. Той кароткай летняй ноччу бой ішоў зусім непадалёку. Ад частых стрэлаў звінелі шыбы ў хаце. Было страшна. А пад раніцу нехта шкрабануў у дзверы, шукаючы клямку. Адчыніла бабуля. На парозе схіліўся знясілены чалавек у кароткай скуранай куртцы — паранены чырвонаармеец.

прымярзала да ручкі цяжкага цэбра. Ля заледзянелага зрубу калодзежа завіхаліся два мужчыны. Дзядзька Андрэй біў сякерай наросты лёду, а дзядзька Павел лапатай адсоўваў у бок бліскучыя камякі.

З процілеглага канца вёскі, дзе ўжо чырванела ўзыходзіла сонца, падыйшоў высокі, згорблены дзед Каўшур. Колькі гора і пакут вытрымалі гэтыя, некалі дужыя плечы, перш чым страцілі апошнія сілы! Яшчэ хлапчуком быў ён прыгонным пастухом у пана, пасвіў чужых авечак. Потым, калі адмянілі прыгон, яго бацька атрымаў на сямёра душ кавалак зарослай дзірваном пустэчы.

А я ўспомніў яго расказ аб тым, як яшчэ салдатам бацька аднойчы слухаў выступленне Ільіча з браневіка.

Мой бацька не быў бальшавіком, як не былі імі і дзед Каўшур, і дзядзькі ля калодзежа, і ўсе ў нашай невялікай вёсцы, куды з малаккавай хуткасцю далацела вестка аб смерці правадыра рэвалюцыі. Усе мы ўспрынялі яе, як самае вялікае ўласнае гора. Але ўсё ж у галовах нашых думка аб тым, што Леніна не будзе, ніяк не знаходзіла месца. І я таксама верыў, што чалавек з такімі добрымі вачыма і ўсмешкай, чый партрэт у школе мы ў той дзень перавязалі чорнай стужкай, будзе жыць заўсёды.

... Пасля смерці бацькі ў тым жа 1924 годзе я трапіў у дзіцячы дом. Зваўся ён дзіцячай камунай імя Леніна, а над уваходам вісеў ужо знаёмы партрэт чалавека з добрымі вачыма і шчырай усмешкай. Памятаю, як у першы дзень мне загадалі скінуць плечыныя яшчэ бацькам лапці і выдалі хромавыя чаравікі. Дакладна такія, аб якіх я некалі марыў! Час ляцеў непрыйметна і цікава. Я вучыўся ў сярэдняй школе, быў адзеты, абуты, дагледжаны. Амаль кожнае лета мяне адпускалі на пабыўку да бабулі ў вёску. К таму часу там стварыўся калгас «Польмя». Я разам з востраўскай моладзю дапамагаў у жніво вязаць снапы, убіраў канюшыну. А вечарамі ў клубе, які адкрыўся ў былым панскім маёнтку, мы сваімі сіламі ставілі п'есы: «Ганку» Галубка, «Чырвоныя кветкі Беларусі» Гарбацэвіча і іншыя. То было жыццё віруючае, свабоднае, поўнае радаснай працы, шчаслівае.

Шмат гадоў мінула з таго часу. Я вывучыўся, стаў настаўнікам. Непадалёк ад той хаціны, дзе некалі мы зубрылі закон божа, вырасла вялікая новая школа. І ў маім класе таксама заўсёды вісеў партрэт Леніна. Мае вучні жадалі ведаць пра яго ўсё. Бо на прыкладах сваіх бацькоў, на прыкладзе кожнага пражытага дня ведалі, што сваім шчаслівым сёння і светлым заўтра яны абавязаны Леніну, яго вучэнню, тым, хто абараняў заваёвы Кастрычніка.

Ведаюць гэта і мае дзеці. Іх лёс зусім не падобны на мой. Старэйшы, Валянцін, скончыў Мінскі медыцынскі інстытут і зараз вядомы ў раёне хірург. Аляксандр выбраў сваёй прафесіяй спорт. Ён вучыцца ў інстытуце фізкультуры і працуе. Вырасшы працягваць вучобу пасля школы і малодшы сын Уладзімір. Я ўпэўнены, што і яго мара збудзецца, бо ў нашай краіне для шчасця людзей адкрыты ўсе шляхі. Іх адкрыў у Кастрычніку 1917 года Ленін.

Яфім ГАВАРУШКА,
пенсіянер.

г. Смалевічы.

ІМЯ, ПРАНЕСЕНАЕ ПРАЗ ЖЫЦЦЁ

50 гадоў назад не стала У. І. Леніна. Але яго імя, яго стваральныя ідэі жыўць і будуць жыць вечна ў сэрцах людзей. Не знойдзеш ніводнага чалавечлага лёсу на нашай Беларусі, пуцяводнай зоркай для якога не быў бы нязгасны вобраз правадыра рэвалюцыі. Сустрэчы з Уладзімірам Ільічам або нават з людзьмі, што бачылі і чулі яго, застаюцца ў памяці назаўсёды. Сёння мы друкуем успаміны чалавека, які абавязан сваім шчасцем рэвалюцыі, ленінскай справе.

Яго паклалі на ўслон, нападлі вадой, чыстым ручніком перавязалі руку. «Эх, хлопча! — гаварыў мне тады баец. — Вось разаб'ём мы ўсякую нечысць, і цудоўнае жыццё на зямлі стане. Ты, кажаш, таксама чуў пра Леніна? А мне яго бачыць пашчасціла. На ўсё жыццё запамніў, як ён выступаў на камсамольскім з'ездзе. І ён доўга яшчэ расказаў пра Леніна, бальшавікоў, пра жыццё, за якое яны змагаліся. Я зайздросціў гэтаму хударляваму незнаёмцу і шкадаваў, што малы і не магу таксама з вінтоўкай змагацца за тое цудоўнае жыццё».

А досвіткам, калі за вёскай узнялася яшчэ большая страляніна, наш начны гошч не вытрымаў і, накінуўшы на плечы скуранку, заспяшаўся з хаты. Мы знайшлі яго, калі сціхлі стрэлы, сярэдзіне некалькіх, па-зверску забітых чырвонаармейцаў. То быў першы камуніст, якога я сустрэў у сваім жыцці, і тады, праз слёзы ўглядаючыся ў абвостраны, пасінены твар, я захацеў стаць хоць крыху падобным на гэтага мужа чалавека, стаць камуністам.

І нарэшце той, самы горкі дзень у маім жыцці.

Раніцай мачыха паслала мяне па ваду. Спякотны мароз шчыпаў твар, рукавіца

Пракарміцца з тае зямлі было немагчыма, і аж да Кастрычніка Каўшур быў беззямельным парабкам. Толькі пасля рэвалюцыі па ленінскаму дэкрэту атрымаў нарэшце дзед Каўшур добры надзел былой панскай зямлі.

І вось зараз, стоячы ля калодзежа, стары неяк надта доўга аббіваў з сівой барады іней, перш чым ціха прамовіў:

— Не ведаю, браточкі, як прывітацца з вамі. «Дзень добры» грэшна сказаць, занадта чорны гэты дзень...

— Благое што здарылася? — спытаў дзядзька Андрэй, выціраючы рукавом кажушка мокры твар.

Дзед павольна зняў шапку, перахрысціўся, і я заўважыў, як па маршчыністай шчаці збегла на вусы слеза.

— Ленін памёр.

Чырвоны дыск сонца акамянеў у студзёным блакіце. Разгублена абабёрся на калодзеж дзядзька Андрэй. І толькі дзядзька Павел, хоць і зняў шапку, ціха паўтараў:

— Не можа таго быць, не можа таго быць...

Ужо не адчуваючы марозу, бег я дамоў, каб сказаць пра страшэнную навіну.

— Ленін памёр. Ды як жа гэта? Няхай бы лепш я,— прастагнаў бацька, сціснуўшы далонямі галаву.

«Гомсельмаш» — адно з буйнейшых прадпрыемстваў рэспублікі. Цікава і змястоўна жыве шматтысячны калектыў завода. Тут створаны выдатныя ўмовы для працы, вучобы і адпачынку. Высокі ўзровень механізацыі і аўтаматызацыі тэхналагічных працэсаў, вытворчая эстэтыка, добраўпарадкаванне цэхаў і тэрыторыі прадпрыемства спрыяюць высокай прадукцыйнасці працы і прыцягваюць на завод моладзь, якая мае на прадпрыемстве добрыя перспектывы для прафесійнага росту. Сотні рабочых займаюцца на вытворчых тэхнічных курсах, у школах павышэння майстэрства.

Некалькі год пры заводзе працуе філіял Беларускага політэхнічнага інстытута. Для адпачынку рабочых — два стадыёны на 13 тысяч месц, вялікая спартыўная зала, водна-маторная станцыя, закрыты плавальны басейн «Нептун», заводскі прафілакторый, турыстычныя базы. НА ЗДЫМКАХ: 1. Галоўная прахадная завода. 2. Былы токар, цяпер тэхнолаг, Герой Сацыялістычнай Працы Нэлі КАСТРОВА — студэнтка пятага курса вячэрняга аддзялення інстытута. 3. Спартыўныя на водна-маторнай базе ў заводскім басейне.

Фота Ч. МЕЗІНА.

БУДАЎНІЧЫЯ ПРЭМ'ЕРЫ ВОРАНАВА

Ніколі яшчэ за ўсю гісторыю існавання гарадскога пасёлка Воранава размах будаўніцтва не дасягаў такога памеру, як за першыя тры гады пяцігодкі. Аблічча некалі невялікага драўлянага пасёлка змяняецца літаральна на вачах. Цэнтр Воранава цяпер упрыгожваюць новыя кінатэатр, універсальны магазін, гасцініца, рэстаран, палац культуры, дом Саветаў, дом быту, гандлёвы цэнтр. Архітэктара гэтых збудаванняў не здзіўляе нічым незвычайным, але яе лаканізм, прадуманасць і строгаць надаюць гарадку сучасны выгляд.

На ўскраіне Воранава расце жылы мікрараён. Тут ужо атрымалі добраўпарадкаваныя кватэры больш за 300 сем'яў. Завяршаецца ўзвядзенне яшчэ двух васемнаціцікватэрных дамоў.

У сувязі з хуткім будаўніцтвам у горадзе расшыраецца сетка бытавога абслугоўвання, паліпшаецца работа камунальных службаў. На вузле сувязі, напрыклад, устаноўлена новая апаратура, пры дапамозе якой спросцілася тэлефонная сувязь паміж Воранава і іншымі населенымі пунктамі Беларусі.

У чацвёртым годзе пяцігодкі аб'ём капітальнага будаўніцтва ў Воранава стане яшчэ большым.

М. КАРЖУЕВ.

УМАЦАВАННЕ МІРУ— ВАЖНАЯ СПРАВА СУЧАСНАСЦІ

ВЫСТУПЛЕННЕ ПРАДСТАЎНІКА БЕЛАРУСКОЙ ССР У САВЕЦЕ БЯСПЕКІ

У Нью-Йорку 17 студзеня адбылося першае ў 1974 годзе пасяджэнне Савета Бяспекі. Прадстаўнік Беларускай ССР у Саветах Бяспекі В. Смірноў, які выступіў на пасяджэнні, выказаў удзячнасць сацыялістычным і іншым краінам, якія галасавалі за выбранне БССР у Савет Бяспекі на мінулай сесіі Генеральнай Асамблеі. Усведамленне аказанага нам давер'я, сказаў ён, падмацоўваецца пачуццём велізарнай адказнасці, якую мы бярэм на сябе ў сувязі з выбраннем рэспублікі членам гэтага важнейшага міжнароднага органа. Беларускі народ, які страціў у апошняй вайне больш за 2,5 мільёна чалавек, г. зн. чвэрць усяго насельніцтва, ведае поўную цану міру. Вось чаму Беларуска ССР на працягу ўсёй сваёй гісторыі разам з усімі савецкімі рэспублікамі ўносіла і ўносіць дастойны ўклад у ажыццяўленне мары чалавецтва аб тым, каб, як гаворыцца ў Статуце ААН, «пазбавіць будучае пакаленне ад бедстваў вайны, якая двойчы ў нашым жыцці прынесла чалавецтву невыказнае гора». Беларуска ССР прымае актыўны ўдзел у распрацоўцы Статута ААН і ўвайшла ў лік 51 дзяржавы, якія падпісалі

яго і сталі дзяржавамі-заснавальнікамі Арганізацыі Аб'яднаных Нацый.

Беларуская ССР, прымаючы актыўны ўдзел у рабоце гэтай міжнароднай арганізацыі, была прадстаўлена на ўсіх 28 сесіях Генеральнай Асамблеі ААН, гэтак жа, як і на шматлікіх іншых міжнародных канферэнцыях і форумах, што склікаюцца пад эгідай Арганізацыі Аб'яднаных Нацый. Савецкая Беларусь з'яўляецца членам многіх міжнародных арганізацый і спецыялізаваных устаноў — Арганізацыі Аб'яднаных Нацый па пытаннях адукацыі, навукі і культуры (ЮНЕСКО), Сусветнага паштовага саюза, Міжнароднага саюза электрасувязі, Міжнароднай арганізацыі працы, Сусветнай метэаралагічнай арганізацыі, Міжнароднага агенцтва па атамнай энергіі. Ва ўсіх гэтых і іншых міжнародных арганізацыях прадстаўнікі нашай рэспублікі выступаюць за шырокае міжнароднае супрацоўніцтва і няспынна абараняюць палітыку міру і дружбы паміж народамі на працягу ўсіх дваццаці васьмі гадоў удзелу ў рабоце ААН.

Беларуская ССР уключаецца ў работу Савета Бяспекі ў значна большы час, калі сілы міру і

прагрэсу ва ўпартай барацьбе з праціўнікамі змяжчэння міжнароднай напружанасці адваёваюць новыя і новыя пазіцыі. Клопаты аб умацаванні міру — адна з галоўных задач сучаснасці, а значыць і Савета Бяспекі. З'яўляючыся прадстаўніком магутнай садружнасці сацыялістычных дзяржаў, Беларуская ССР заўсёды будзе выступаць за далейшае развіццё згуртаванасці брацкіх краін сацыялізму і іншых сіл міру і прагрэсу на зямлі. У апошні час яшчэ больш умацаваліся дружальныя адносіны сацыялістычных дзяржаў з краінамі Азіі, Афрыкі і Лацінскай Амерыкі, якія выступаюць за мір, за ўмацаванне нацыянальнай незалежнасці. І ў Індакітаі, і на Блізкім Усходзе даказана на справе, што салідарнасць савецкага народа і краін сацыялістычнай садружнасці з сіламі нацыянальнага вызвалення і сацыяльнага прагрэсу — гэта важнейшы фактар міжнароднага жыцця, які дапамагае народам адстаяць свае законныя правы і інтарэсы.

Мы выступаем і будзем выступаць, заявіў В. Смірноў, у падтрымку справядливай барацьбы народаў за нацыянальную незалежнасць і сацыяльны прагрэс у інтарэсах шырокіх працоўных мас, супраць агрэсіі і палітыкі сілы ў адносінах паміж краінамі, за павагу суверэнітэту і супраць умяшання ва ўнутраныя справы дзяржаў. Інакш кажучы, наша знешняя палітыка поўнасцю адпавядае Статуту ААН, і мы будзем садейнічаць павышэнню ролі і аўтарытэту ААН у вырашэнні складаных міжнародных праблем.

Дэлегацыя Беларускай ССР у Саветах Бяспекі разам з дэлегацыямі іншых міралюбівых дзяржаў будзе рабіць усё магчымае для далейшай разрадка міжнароднай напружанасці, забеспячэння трывалага міру і бяспекі народаў і прадукіленай новай вайны. Іншых адносін у нас да пытанняў вайны і міру быць не можа. Гэта заснавана на марксісцка-ленінскай ідэалогіі і філасофіі і абумоўлена ўсім укладам нашага жыцця, характарам нашага сацыялістычнага ладу, мэтай і сэнсам якога з'яўляецца не разбурэнне, а стварэнне матэрыяльных і духоўных каштоўнасцей для народа. Адзначаючы вялікія поспехі, дасягнутыя ў справе ўмацавання міру, мы поўнасцю ўсведамляем, што барацьба за ператварэнне прынцыпаў мірнага суіснавання ва ўсеагульную норму адносін паміж дзяржавамі з розным ладам патрабуе напружаных і, відавочна, доўгіх намаганняў. Агрэсіўныя імперыялістычныя сілы працягваюць праводзіць палітыку, якая патрабуе пастаянай пільнасці з боку міралюбівых дзяржаў.

Задача ўсіх прагрэсіўных і міралюбівых сіл цяпер заключаецца ў тым, каб зрабіць разрадку напружанасці, дасягнутую на рашаючых напрамках развіцця міжнародных адносін, з'явай стойкай, трывалай, больш таго — незваротнай.

В. Смірноў запэўніў Савет Бяспекі ў гатоўнасці Беларускай ССР да шырокага і выніковага супрацоўніцтва пры разглядзе розных пытанняў, якія стаяць на парадку дня Савета.

А. ПАШКЕВІЧ.

ПАМЯЦІ ВЯЛІКАГА ЛЕНІНА

21 студзеня — у гадавіну 50-годдзя з дня смерці Уладзіміра Ільіча Леніна — працоўныя Савецкага Саюза ўшанавалі светлую памяць заснавальніка Камуністычнай партыі і першай у свеце сацыялістычнай дзяржавы.

У гэты дзень кіраўнікі Камуністычнай партыі і Савецкага ўрада наведалі Маўзалеі Вялікага правадыра і ўсклали да яго вянок з надпісамі: «Геніяльнаму правадыру і настаўніку Уладзіміру Ільічу Леніну. ЦК КПСС, Прэзідыум Вярхоўнага Савета ССРСР, Савет Міністраў СССР».

Кіраўнікі Кампартыі і ўрада СССР ушанавалі неўміручую памяць вялікага Леніна мінутай маўчання.

Навукова-тэарэтычная канферэнцыя «Вучэнне і справа Леніна — неўміручыя» адбылася 21 студзеня ў Маскве. У ёй прынялі ўдзел вучоныя, партыйныя работнікі, прадстаўнікі грамадскасці. Работа канферэнцыі яшчэ раз прадэманстравала, што яркім увасабленнем ленінізму з'яўляецца сёння шматгранная дзейнасць КПСС.

Цырымонія ўшанавання памяці У. І. Леніна адбылася 21 студзеня ў Мінску. На плошчы імя У. І. Леніна сабраліся ў гэты дзень жыхары і шматлікія госці сталіцы. Ля помніка Ільічу ў ганаровай варце застылі ветэраны ленінскай партыі, камсамольцы, піянеры. Вянкі да падножжа помніка ўскладзены ад ЦК КП Беларусі, Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР, Савета Міністраў БССР, Ваеннага Савета ЧВВА, ветэранаў партыі, Белсаўпрофа, ЦК ЛКСМБ, мінскіх абкома і гаркома КПБ, аблвыканкома і гарвыканкома, райкомаў і райвыканкомаў горада.

Вянкі ўскладаюцца ад генеральных консульстваў ПНР і ГДР у Мінску.

Удзельнікі цырымоніі ўскладання вяноў мінутай маўчання ўшанавалі памяць У. І. Леніна. Аркестр выканаў партыйны гімн «Інтернацыянал».

На працягу ўсяго дня да падножжа помніка ўскладаліся вянкі ад калектываў заводаў і фабрык, арганізацый і устаноў Мінска.

У гэты ж дзень кветкі і вянкі былі ўскладзены ўсюды, дзе ўстаноўлены помнікі У. І. Леніну.

Растуць новыя дамы на ўскраінах Мінска.

З-ЗА НЕДАХОПУ грошай і адсутнасці патрэбных людзей штат так званай Рады БНР, што ацраецца ў эміграцыі, апошнім часам скараціўся да мінімуму. Зараз Рада фактычна складаецца з дзвюх асоб — самога прэзідэнта Вінцэнта Жук-Грышкевіча і ягонай жонкі Раісы. Яна — памочнік і рэфэрэнт прэзідэнта, дарадца па ўсіх «дзяржаўных» пытаннях, начальнік прэзідэнцкай канцылярыі і — што найважней! — замяняе сабой урад — выканаўчы орган Рады БНР. У разе патрэбы выконвае і абавязкі машыністкі. Вось і цяпер Раіса толькі што адручкавала чарговую прамову прэзідэнта, у якой ён намагаецца вызначыць галоўныя задачы «вызвольнага руху» ў новым годзе. Вінчук прачытаў і ўздыхнуў:

— Слухай, Раіса, чагосьці ты хапае ў гэтай маёй прамове, а чаго — не магу зразумець. Тая злосна:

— Не хапае таго, каб выкінуць яе на сметнік...

— Ну, вась, зноў нейкая абструкцыя замест канструктыўнага падыходу да справы.

— Якраз я падыходжу да справы канструктыўна, не тое, што ты, — сварліва заўважыла Раіса. — На ліха такое прэзідэнцтва, калі хутка ніхто і цэнта ламавана не ахвяруе на нашу вызвольную дзейнасць. Толькі й звання таго, што прэзідэнт, даўно трэба было ўладкавацца на нейкую работу ці заняцца бізнесам.

— Па-твойму, пасада прэзідэнта не работа? Не бізнес?
— Калі б ты быў прэзідэнтам якой-небудзь карпарацыі. А то Рады БНР. Цьфу!
— Цыц! Забывацца стала!

раўнікоў дзяржаў, усмешкі, поціскі рук, дзелавыя перагаворы, сумесныя дэкларацыі, пагадненні. Не-е, новая сітуацыя стварае такі свет, у якім для нас месца не застаецца.

рыў стаць прэзідэнтам. Не-е, добрахотна я не пакіну высокую пасаду! Расстацца з прэзідэнцкім крэслам мяне можа прымусяць толькі смерць. Альбо дзяржаўны пераворот. Мяс

Мікалай РАЖКОЎ-РУЖЫЦКІ

ФЕЛЬЕТОН

Запомні: хоць ты мне і жонка, а панібратства ці абразы маёй высокай асобы не пацярплю. Звольню як бунтаўшчыцу з усіх пасадаў...

— Ай-яй-яй, спужалася! Звальняй!

— Не гняві бога, Раіса. Столькі год наша дзейнасць забяспечвала нам пражыццё.

— Не пярэчу, — згадзілася ўпартая жонка. — Быў час, калі сакі-такі прыбытак меўся. Але ж час змяніўся, Вінцэс. Цяпер уся наша дзейнасць сабаку пад хвост... На новую сусветную зайну, на вяртанне ў Беларусь пераможцамі — ніякіх надзей. Вялікія дзяржавы ўзялі курс на мірнае суіснаванне. Замест ранейшай канфрантацыі супрацоўніцтва наладжаюць. Узаемныя відзіты кі-

— Не панікуй! — агрызнуўся Жук-Грышкевіч.

— Але ж «халодная вайна» так і не перарасла ў «гарачую», Вінцэс. Мне апошнім часам здаецца, быццам наша змагарная суполка плыве па нейкаму мору на крызе і крыга стала падтаіваць, становіцца ўсё меншай і меншай.

— Не пужайся. Не патонем. А пачнем танцаць — учэпімся за што-небудзь.

— За што ўчэпімся? За пасаду прыбіральшчыка? Бо калі топіцца, то і за саломінку схопіцца. Дык ці не лепей загадаць падумаць, які гэты зрабілі многія, ды ўладкавацца на якое-небудзь больш-менш прыстойнае месца?

— Не ўгаворвай і не прасі, Раіса. Я, можа, усё жыццё ма-

ўлада, калі хочаш ведаць, раўняецца каралеўскай. Гэта як мінімум!

Тут Жучыха з'едліва спытала:

— Выходзіць, я — каралева як мінімум?

— А то як жа! А калі параўнаць мяне з прэзідэнтам, які па канстытуцыі валодае паўнамоцтвамі выканаўчай улады, дык ты — першая дама дзяржавы.

— Ды ўжо ж, — крыва ўсмінулася Раіса. — Толькі граніцы «дзяржавы» абмяжоўваюцца памерам нашай сціплай кватэры-рэзідэнцыі. Гэта ўся наша суверэнная тэрыторыя. Тут я, зразумела, «першая дама».

Тэрытарыяльнае пытанне кватэры-дзяржавы, бадай, самае балючае і дражлівае. Таму прэ-

зідэнт Жук-Грышкевіч прапуская міма вушэй гэту жончыну з'едлівасць, каб не ўцягвацца ў вельмі непрыемную дыскусію. Ён працягвае сваю думку, якая непакоіць яго кожны раз з наступленнем новага года.

— Усе прэзідэнты на свеце ў той ці іншай форме апавяшчаюць свае думкі пра справы мінулагадня і перспектывы на будучыню. Стаць нейкія задачы. А мне што сказаць? Чым сёлета заняцца радзе?

— Ай, адчапіся ты ад мяне... — Але ж трэба дзейнічаць! Іначай пра нас усё забудуцца. Неабходна выступаць з заявамі, ездзіць з візітамі.

— Былі б грошы, — буркнула Раіса.

— А каб здабыць грошы, трэба ездзіць, — адрагавалі Жук-Грышкевіч. — Толькі вась, што дэклараваць у наступленніях? Да чаго заклікаць?

Не цяжка зразумець цяперашнія прэзідэнцкія клопаты. Калі ўсё трымалася на «халоднай вайне», то было ясна, да чаго заклікаць і што рабіць. Мэтай было: хутчэй ператварыць «халодную вайну» ў «гарачую» ды пакаваць чамедацьны... А цяпер? Мірнае наступленне з Усходу, ідзі міру і супрацоўніцтва дзяржаў пусцілі на ўсіх кантынентах глыбокія карэнні. Паваялі іншыя вятры. Іменна гэта і выбівае глебу з-пад ног. Сітуацыю можна разглядаць як поўнае банкруцтва незалежнай тэарэтычнай думкі і практычных дзеянняў. Так, банкруцтва...

І гэта як мінімум!

MY FATHER, an old Communist, frequently tells of his meetings with Vladimir Ilyich Lenin. There were only a few meetings and talks and all of them were very brief, but whenever Father talks about them, he recalls new details: a gesture, a look, a word...

Every human life, even the most ordinary, is comprised of thousands of events, facts and episodes. The book of our memory, however, includes only those which are particularly precious and unforgettable. Father and his friends, participants in the revolutionary events in Siberia and the Far East, have entered their meetings with Lenin forever in their memories as something infinitely dear. They always try to imagine how Lenin would have

northernmost railroad spans the Taimyr Peninsula, there are tall brick houses, plants and factories, quarries, mines, a theatre, a Palace of Sports, a Young Pioneer House, clubs and asphalted streets, with bus, lorry and automobile traffic—in a word, a large industrial town, a town of enthusiasts, a town of people of great courage and vigorous initiative.

Until quite recently young people who arrived here from different parts of the country on recommendations from their local Komsomol organizations used to say: «We are from Moscow! We are from Leningrad! We are from Kiev! We are from Tula!»... Ask them now where they're from and you'll hear the proud answer: «We are from Norilsk!»

HERO-CITY, WORKER-CITY

By Boris ANDREEV,
Secretary of the Leningrad City Committee of the CPSU

The 30th anniversary of the complete rout of nazi armies at Leningrad coincided with a remarkable date—the 50th anniversary of our town being named after Lenin at the request of Petrograd workers.

When our country took the road of grandiose socialist reforms, Leningrad was assigned the part of being one of the largest industrial bases.

Before the war the city's industry accounted for over one-tenth of the country's industrial production.

The war forced upon our country by Hitlerite Germany interrupted the constructive work of the Soviet people.

The fascist leaders had particular hatred for the city of Lenin. The capture of this town, Hitler stressed, «would destroy one of the symbols of the revolutions».

During those stern days the Leningrad Party organization developed extensive military and organization work. It was particularly important to build up and train combat reserves. It was decided to form an army of People's Volunteer Corps. Within a short period 160,000 volunteers enlisted.

In the middle of July the Kirovsky and Moskovsky divisions of the People's Volunteer Corps engaged the enemy. The soldiers of these units—volunteer factory and office workers—fought like heroes. Together with the regular troops, they held up the enemy at the Luga boundary for almost a month.

During this respite large-scale fortification work was started on the approaches to Leningrad. Responding to the call of the Party organization, more than 500,000 people were engaged in fortification work on the distant and near approaches to Leningrad.

Industry was being reorganized at a quick pace. The front was in urgent need of tanks, artillery pieces and other weapons, as well as great numbers of shells and mines. By July the majority of Leningrad's enterprises were working entirely for the war effort.

Resistance to the enemy increased on the near approaches to Leningrad. On August 21, the Military Council of the North-West direction, the Party's City Committee and the Executive Committee of the City Soviet of Working People's Deputies addressed an appeal to the residents of Leningrad: «The danger of an immediate attack by nazi troops looms over our dear native town», the appeal said. «The enemy is trying to break through to Leningrad. He is out to destroy our homes, capture our factories and plants, plunder the people's property, drench our city in the blood of innocent victims, violate civilians, and enslave the free sons of our Motherland. This must never be!»

The battle for Leningrad reached its peak in September. On September 8, the enemy captured Shlisselburg, and blockaded Leningrad, and for a long time the only route linking the city with the country was across Lake Ladoga.

Unprecedentedly severe trials set in for besieged Leningrad, but they did not break its defenders' fortitude and will to win. Expressing the thoughts and sentiments of all the peoples of our country, Comrade L. I. Brezhnev, General Secretary of the Central Committee of the CPSU, said in his speech at the solemn meeting devoted to the presentation of the «Gold Star» medal to the hero-city of Leningrad: «This was one of the most outstanding, one of the most striking mass exploits of the people and the army throughout the world's history of wars. The courage of the people of Leningrad, the valour of the defenders of the city of Lenin will remain forever in the grateful memory of the present and future generations.»

The country did all it could to break the blockade around Leningrad. As a result of tremendous assistance from the Party and Government, and General Headquarters of the Supreme Command, the enemy was routed at Tikhvin and Volkhov. In December 1941, the Volkhov Front was established with the immediate task of cooperating with the Leningrad Front in the battle for the city of Lenin.

In January 1943, the troops of the Leningrad and Volkhov fronts began the operation to break the blockade. Bitter battles raged for seven days south of Lake Ladoga. On January 18, the 67th Army of Major-General M. P. Dukhanov met with the Second Shock Army of Lieutenant-General V. Z. Romanovsky.

On January 14, 1944, the Leningrad and Volkhov fronts, with the active participation of the Order of the Red Banner Baltic Fleet, went into another offensive. Powerful blows by the Soviet troops crushed the enemy defences, and shortly afterwards the front line was pushed far back from Leningrad. On January 27, 1944, the Leningrad blockade was completely liquidated.

Under the guidance of the Party's Central Committee, the working people of Leningrad restored the ravages of war in a short time. The rehabilitated, well-appointed and growing city was becoming more and more beautiful. Today the Piskaryovskoye Memorial Cemetery, the Green Belt of Glory, the pillboxes which have been preserved in the outskirts—in the areas of new housing construction, are the only tangible reminders of the grim days of war.

The main task of the city's economy in the current five-year period is the further improvement of living conditions for its residents. In two and a half years of the Ninth Five-Year Plan, approximately 120,000 comfortable new flats were built in Leningrad.

The people of Leningrad love their Motherland and their native city, named after the great leader of the Revolution, and they are determined by new accomplishments to multiply the glorious traditions of the Soviet people and the Party, and to make fresh progress in communist construction.

Along Lenin's Path

By Anatoly ALEXIN,
writer, Leninist Komsomol Prize winner

responded to present-day developments in our country.

«If only Lenin could see it!» is the thought of every Soviet person when he rejoices at our achievements. For instance, the recent Address of the CPSU Central Committee to the Party, to the Soviet people sums up the results of our plans. May I quote several lines from that document:

«THE FURTHER DEVELOPMENT OF SOVIET INDUSTRY HAS BEEN ENSURED BY THE SELFLESS LABOUR OF THE WORKING CLASS, ENGINEERS AND TECHNICIANS, IN COOPERATION WITH SCIENCE. Industrial output has risen by 7.3 per cent as against 5.8 per cent set by the plan for the year. More than 7,000 million roubles' worth of commodities have been put out in excess of plan. More than 915,000 million kWh of electricity have been generated; 420 million tons of oil and 670 million tons of coal have been produced, and 131 million tons of steel, 91 million tons of rolled steel, and 72 million tons of mineral fertilizer have been put out. It is very important to note that higher labour productivity accounts for more than four-fifths of the increment in industrial production.»

And again I think: «If only Lenin had read this!»

I remember how heroic and selfless work helped protect the gains of the Great October in the last war. 1941... An aluminium plant was operative in the Urals, all the other aluminium enterprises had been destroyed by the nazis. The Party said that the front was in dire need of the «wing metal»! The plant's facilities had to be multiplied as quickly as possible. People began to work Lenin shifts. They worked days and nights at the shops and on construction sites, and slept 2-3 hours a day, if they had a chance. However, the country's need was met.

I look into my polar area notebook. The entries were made ten years ago.

«It is early July, snow still lies in some places on the mountain slopes. Here, in the valley, where the world's

An old engineer told me: «Whenever we have to fulfil a particularly important task, we do Lenin shifts».

I leaf through recent newspapers: «The workers of the Dynamo Plant in Moscow have started shock work for the fourth year of the Five-Year Plan. Workers, engineers and technicians have started January with a good stock: the annual programme was met by December 21»; «At the First Ore Administration of the «Beloruskaly» Plant in Soligorsk, facilities for the output of 500,000 tons have been assimilated within half the time originally set»; «The first smelting at the foundry shop put into operation ahead of the planned time has been carried out in Petrozavodsk».

These seem to be brief reports abounding in dry figures. However, they stand for the patriotic enthusiasm of working collectives which have taken up Lenin shifts.

Speaking in Red Square on May 1, 1919, Vladimir Ilyich said: «Up to now the story of what our children would see in the future has sounded like a fairy-tale; but today, comrades, you clearly see that the edifice of socialist society, of which we have laid the foundations, is not utopia». Indeed, the people marching forward under Lenin's banner have translated a dream into reality, into the reality of our socialist life.

«Let no person in the world awaken to the heart-rending siren of an air raid, let no house be reduced to ruins, no dream of dignified purport remain unrealized!»—these are the thoughts of the Soviet people. Thus thinking, they remain loyal to Lenin's humane idea of the struggle for peace, loyal to Lenin's Decree on Peace proclaimed by the Republic of the Soviet on the first days of its existence.

Fifty years ago Lenin's heart ceased to beat. But his image, his behests, his immortal ideals and his great cause continue to live in the heart of every person fighting for common happiness and building the most just society in history.

On January 21, the day of the 50th anniversary since the death of Vladimir Ilyich Lenin, leaders of the Communist Party of Byelorussia and the Government of the Byelorussian SSR placed a wreath at the monument to the founder of the Communist Party and the first socialist state in the world.

Photo by N. BONDARIK.

Одновременно с созданием «КОНР» шло формирование штаба, соединений и частей «Русской освободительной армии». Власов все больше убеждался, что для привлечения в свою «армию» советских военнопленных ему крайне нужны ничем еще не запятанные генералы Советской Армии. Но памятуя свой личный горький опыт, ехать к ним сам побоялся и послал в Нюрнберг, где содержались взятые в плен советские генералы и полковники, Меандрова, начальника отдела пропаганды штаба «РОА».

О том, как плачевно закончилась его миссия, Меандров рассказал на допросе 21 февраля 1946 г. Он пытался беседовать с генералами Лукиным, Понеделиным, Добросердовым и Кирилловым. Последние двое отказались вовсе с ним говорить; Понеделин категорически отказался от предложения вступить в «РОА», а инвалид Лукин, у которого в результате тяжелого ранения не было руки и ноги, рассмеялся Меандрову в лицо. «Советская Армия», — сказал он, — разгромила гитлеровскую военную машину, а с вашей «РОА» и подавно справится. Такой же единодушный отпор Меандров получил и от полковников, которых он попытался привлечь в «РОА». Дал согласие на это только один — Скугаревский.

За недостатком пленных генералов советской службы пришлось на командные должности «РОА» назначить изменников, получивших генеральское звание от фашистов, а также наскоро присваивать генеральское звание новым. Власов по согласованию с главным управлением СС представил к присвоению звания «генералов РОА» «командующего авиацией» Мальцева, командиров дивизий Буначенко и Зверева. Гитлер присвоил им эти звания.

Формирование «РОА» шло туго. Сравнительно легко и быстро была сформирована и вооружена только 1-я дивизия. Она формировалась на базе карательной бригады Каминского. Эта бригада состояла из полицейских и использовалась гитлеровцами для карательных операций против советских и польских партизан. Позднее бригада Каминского, в составе эсэсовских войск, принимала участие в подавлении Варшавского восстания, где отличилась своими зверствами. Личный состав бригады давно превратился в бандитов и грабителей. Каминский со своей бандой убивал и грабил русских, белорусов и поляков. Продолжали они грабить и немцев, оказавшись на территории Германии. Этого гитлеровцы простить не могли. Каминского расстреляли, а его банду использовали при формировании «РОА».

На этом дело застопорилось. Военнопленные отказывались служить в «РОА». И Власову с большим трудом удалось набрать людей для 2-й дивизии. Гитлеровцы, зная о просоветских настроениях большинства солдат этой дивизии, так до конца войны и не дали для нее оружия.

Свидетель Бычков рассказывал, как в конце января 1945 г. в лагере Моричфельд «командующий авиацией РОА» Мальцев вербовал содержащихся в этом лагере советских летчиков. Когда на предложение Мальцева пойти на службу в «авиацию РОА» Бычков ответил отказом, он был так избит, что его отправили в лазарет, где он и пролежал две недели. Мальцев и там не оставлял его в покое. Запугивал тем, что в СССР его все равно «расстреляют как изменника», а если он все-таки откажется служить в «РОА», то он, Мальцев, позаботится о том, чтобы Бычкова отправили в концлагерь, где он несомненно погибнет. В конце концов Бычков не выдержал и дал согласие служить в «РОА».

Сам Власов, курсы пропагандистов, а впоследствии и вся «РОА» находились на полном содержании у гитлеровцев. И без всяких условий. Только после образования «Комитета освобождения народов России» Гиммлер и Риббентроп решили, что для придания ему фикции «независимости» следует заключить некое соглашение о финансировании «КОНР» германским правительством. Такое соглашение было заключено 18 января 1945 г. и подписано от имени «КОНР» Власовым, а от имени «великой Германии» — заместителем министра иностранных дел Стеннграхом. (Оно фигурировало среди вещественных доказательств). Решение вопроса об определении размера кредита гитлеровское правительство оставило за собой, а Власов взял обязательство возместить Германии предоставленный ему кредит «после захвата власти в СССР».

Начались бои за Берлин. Гиммлер предложил Власову немедленно вывести на фронт 1-ю дивизию. Она должна была доказать преданность «РОА» «великой Германии» и ее фюреру. В показаниях Власова, начальника штаба «РОА» Трухина, командира 1-й дивизии «РОА» Буначенко и др. подробно рассказывается о том, что предпринимал Власов для выполнения этого приказа Гиммлера. Его действия сводились к следующему: Власов срочно формирует из своей

личной охраны и слушателей курсов пропагандистов группу истребителей танков, ставит во главе ее матерого белогвардейца Сахарова, служившего при нем порученцем. Сахаров — член «НТСНП», военный опыт получил еще во время гражданской войны в Испании (на стороне Франко, конечно), а затем отличился в карательных экспедициях против советских партизан на Смоленщине. Этот не подведет. Группу Сахарова бросают под Кюстрин. Вслед за ней в районе Франкфурта-на-Одере вступает в бой противотанковый батальон 1-й дивизии, а в районе г. Котбус против Советской Армии действовали два стрелковых батальона и артиллерийский полк 1-й дивизии «РОА».

Советские Вооруженные Силы разгромили и гитлеровцев, и власовцев. Но власовские части, составленные в значительной части из военных преступников, отъявленных головорезов, дрались с упорством, которое придает людям отчаяние.

А. ТИШКОВ

ПРЕДАТЕЛЬ

ПЕРЕД СОВЕТСКИМ СУДОМ

Таким образом, в потерях, понесенных Советской Армией в берлинской операции, есть доля вины и Власова.

На следствии и в ходе судебного процесса Власов упорно отрицал и всячески уходил от ответственности за организацию шпионажа, диверсий и террористических актов в тылу Советской Армии, а также отрицал свое непосредственное участие в расправе над антифашистами в лагерях военнопленных и в частях «РОА». Тут его приходилось изобличать показаниями других обвиняемых, свидетелей, очными ставками и вещественными доказательствами. И Власов признал, что в декабре 1944 г. представителем Гиммлера Крегер и штабсбанфиорер СС Радецкий вели с ним переговоры о создании при «КОНР» школ по подготовке шпионов и диверсантов. Он якобы не хотел, чтобы его имя связывали «с диверсантами, взрывающими мосты», поэтому, говорил Власов следователю, «я прямо заявил Радецкому, что надо готовить тысячи таких агентов, которые могли бы после переброски в СССР стать руководителями повстанческих отрядов, наносящих удары Красной Армии с тыла». Заявляя так о своих переговорах с Крегером и Радецким, Власов вставал в позу «крупного политического деятеля»: да, я, дескать, вел вооруженную борьбу с Советской властью и призывал к повстанческой деятельности в тылу Советской Армии. Я хотел использовать помощь СС и СД для подготовки организаторов вооруженной борьбы с Советами на территории СССР, но подготовкой шпионов и диверсантов для гитлеровцев я не занимался.

Не знаю, говорил Власов, может быть, мои подчиненные и делали что-нибудь в этом направлении, но без моего ведома. Подчиненные возмущались. Нет, заявили они Военной коллегии Верховного суда СССР, мы люди дисциплинированные и без ведома и одобрения Власова ничего не делали.

Член президиума «КОНР» и начальник штаба «РОА» Трухин рассказал суду о разведывательных школах «КОНР» и «РОА», о существовании которых Власов «безусловно знал», так как он, Трухин, неоднократно докладывал о них Власову.

Подсудимые Жиленков и Мальцев на судебном следствии изобличили Власова в том, что он принимал личное участие в первом выпуске разведшколы «КОНР», расположенной в лесу, в 7 км от Мариенбада. Они напомнили Власову, как он выступил перед агентами, окончившими школу, с напутственной речью и подчеркнул сложность предстоящей им работы в советском тылу. Что оставалось делать Власову? Он подтвердил суду правильность показаний Трухина, Жиленкова и Мальцева.

Ранее, на предварительном следствии, при очной ставке с Власовым Трухин напомнил ему, что по указанию Власова он создал школу разведки. Начальником школы по согласованию с Власовым был назначен белогвардеец, сотрудник германской разведки Иванов. По соглашению, подписанному Трухиным с представителем германской разведки Мюллером, задания агентам, окончившим эту школу, давались одновременно штабом «РОА» и немецкой разведкой, а поддержание связи с агентурой, заброшенной в советский тыл, целиком брала на себя немецкая раз-

ведка. И эти показания Трухина Власову пришлось подтвердить.

Жиленков на предварительном следствии дал показания о том, что он с ведома и одобрения Власова составил и представил в 6-й восточный отдел главного управления имперской безопасности план террористической деятельности против руководителей Коммунистической партии и Советского правительства. Это было еще в мае 1943 г., в период «деятельности» «Русского комитета». План предусматривал формирование так называемой «гвардейской ударной бригады» «РОА». Первый полк этой бригады (особого назначения) предназначался для подготовки и заброски в советский тыл агентов для различных подрывных действий, в том числе террористов, а второй, названный для маскировки «стрелковым», должен был заниматься войсковой разведкой и служить резервом для первого.

Так говорил Жиленков, но Власов его

показания отрицал. Пришлось делать очную ставку. На вопрос: «Где происходила ваша беседа с Власовым?» Жиленков ответил: «В отдельном кабинете ресторана «Дядя Леша» в Берлине. Присутствовали я, Власов и Иванов». Власов подтвердил: «Действительно, в июне 1943 г. при встрече в ресторане «Дядя Леша» Жиленков докладывал мне о ходе формирования ударной бригады». Однако тут же заявил, что «не помнит, чтобы Жиленков касался вопроса подготовки террористических актов». Нужны были подтверждения тому, что основным содержанием плана формирования «ударной бригады» были подготовка и заброска в советский тыл террористов. Был разыскан и допрошен в качестве свидетеля сотрудник главного управления имперской безопасности, обер-лейтенант Ресслер, переводивший этот план с русского на немецкий язык.

Остается добавить, что уже после образования «КОНР» Власов от плана перешел к делу. Так, в разведывательной школе «КОНР» было создано три отделения: по организации разложившейся работы в частях Красной Армии; по проведению диверсий и террористических актов в отношении советских офицеров; для «партизанских» действий в советском тылу.

Виновность Власова в подготовке и практических действиях по организации диверсий и террористических актов была доказана.

До сих пор речь шла о шпионаже и терроре в тылу Советской Армии, но, кроме того, был еще шпионаж и террор, так сказать, внутренний, в лагерях военнопленных и в частях «РОА». Подсудимые Трухин и Благовещенский, свидетель Костко и др. дали показания о том, что по прямым указаниям Власова его ближайшей помощники и пропагандисты «РОА» выявляли коммунистов, политработников, сотрудников особых отделов, наконец, просто антифашистски настроенных военнопленных и доносили о них в гестапо. Тысячи советских военнопленных стали жертвами власовских провокаторов.

После образования «Комитета освобождения народов России» Власов обзавелся своим отделом безопасности «КОНР» и контрразведывательными органами «РОА». Теперь уже не через гестапо, а он сам, «вождь» и главнокомандующий, творил суд и расправу над неугодными ему солдатами и офицерами «РОА». На суде он пытался отрицать это, но был изобличен показаниями Мальцева и признал, что 15 апреля 1945 г. в Мариенбаде приказал расстрелять шесть военнослужащих «РОА», находившихся под арестом в отделе безопасности за то, что они не хотели воевать за гитлеровцев и намеревались перейти на сторону Советской Армии.

В «Русской освободительной армии» были созданы военные суды. Власов лично утверждал смертные приговоры.

ПРЕДАТЕЛИ ОСУЖДЕНЫ

В распоряжении суда находились такие вещественные доказательства, как обращение «Русского комитета», манифест «КОНР», листовка под названием «Лозунги Комитета освобождения народов России», текст речей Власова, опубликованных в газетах «КОНР» и «РОА», которые давали ясное представление о политических целях Власова и «идеях»,

которыми он пытался подкрепить так называемое «русское освободительное движение». Власовская «программа», как это явствовало из перечисленных документов, представляла собой удивительную смесь национал-социализма (кстати сказать, являвшегося обязательным предметом в школе пропагандистов «РОА»), черносотенных лозунгов, близких по духу лозунгам недоброй памяти «Союза Михаила Архангела», и программы белоэмигрантского «НТСНП». Все это было «причесано» под предполагаемое «восприятие современного советского гражданина». Программным лозунгом Власова было: «За новую Россию без большевиков и капиталистов!» Последнее — ложь. Явная и преднамеренная. «Программные» документы Власова предусматривали восстановление частной собственности в сельском хозяйстве и промышленности.

В «Лозунгах КОНР» под номером 66-м значилось: «Долой большевистский раскол в народе! Долой классовую борьбу! Объединение всего народа — это залог расцвета. В единении — сила!» Вот так: «Долой» — и батрак и помещик, фабрикант и рабочий дружно бросаются в объятия друг друга. Эта идиллия на языке подсудимых называлась «утверждение национал-трудового строя».

Верили ли Власов и другие авторы «программных» документов «Русского комитета» и «КОНР» в эти «идеи»? На предварительном следствии и судебном процессе ни Власов, ни другие подсудимые не сделали ни малейшей попытки как-то защитить их. Именно это обстоятельство и дает нам право заявить, что сами они в них не верили. Власов, например, в своих показаниях перед судом называл манифест «КОНР» «гнусным документом».

Суд исследовал вопрос о степени независимости власовского движения, о видимости которого так заботились в свое время Гиммлер и Риббентроп. Все подсудимые единодушно показали, что без ведома и одобрения гитлеровцев они и шага ступить не могли.

Суд признал необходимым просмотреть документальные фильмы немецкой кинохроники, приобретенные к делу в качестве вещественных доказательств. После просмотра Власов пожелал сделать заявление в дополнение к своим показаниям: «Когда я скатился окончательно в болото контрреволюции, я уже вынужден был продолжать свою анти-советскую деятельность. Я должен был выступать в Праге. Выступал и произносил исключительно гнусные и клеветнические слова по отношению к СССР. Все это я сейчас просмотрел и прослушал из кинофильма».

Продолжая говорить о своей вине перед Родиной, Власов заявил далее: «Я успел сформировать все хозяйство, все подонки, свел их в «комитет», формировал армию для борьбы с Советским государством. Я сражался с Красной Армией. Безусловно, я вел самую активную борьбу с Советской властью и несу за это полную ответственность».

Заявление после просмотра сделал и Мальшкин: «До перехода на сторону немцев я не совершил ни одного преступления, но в тяжелой обстановке у меня не нашлось внутри стержня. Переломным годом был 1942 — год немецких успехов. Это не могло не оказать на меня влияния. Свихнувшись, не имея внутренней опоры, я оказался тряпкой, кислым интеллигентом, мной двигал животный страх. Моей деятельности трудно подобрать название, ей нет имени. Я жду самого сурового приговора».

Так они сами оценивали свои преступления.

Настало время для последнего слова подсудимых. Признавая свою вину, о прощении просили все обвиняемые. И чем больше они цеплялись за свою жизнь, тем больше старались топтать друг друга. Власов просил суд учесть, что он «не только полностью раскаялся, правда, поздно, но на суде и следствии старался как можно яснее выявить всю шайку».

«Шайка» не осталась в долгу. «Не существует весов, чтобы измерить тяжесть моего преступления», — говорил Зверев. — Я опозорил честную советскую семью. Опозорил своих родителей, честных русских людей, своих предков. Я плавал в фашистском власовском омуте и этой грязью выпачкан, вымазан... Прошу прощения у советского народа за свои злодеяния».

1 августа 1946 г. Военная коллегия Верховного суда СССР вынесла свой приговор. Подсудимые были лишены воинских званий и приговорены к смертной казни. Таков был конец одного из самых гнусных предательств, которые знала история.

В публикуемых нами материалах судебного процесса по делу Власова и его сообщников читатель найдет ответ на вопрос: с кем, против кого и во имя чего «боролся» Власов, предавая свою Родину, свой народ.

Беларускі дзяржаўны народны хор. Вакальна-харэаграфічны малюнак «Ты мне вясною прыснілася».
Фота У. КРУКА.

ПЯТНАЦЦАТАЯ СКРЫПКА

Вяселле адшумела, адгуляла. Госці пачалі разыходзіцца. Я развітаўся з гаспадарамі, выйшаў на вуліцу і раптам чую нейчы голас:

— А ўсё ж не хапала сёння дзеда Тодара. Павесяліў бы ён нас сваёй скрыпкай!

Назаўтра я пайшоў у Пагост, пазнаёміўся з гэтым чалавекам.

— Так, значыць, вас мая скрыпка цікавіць? А якая? Можна, гэта? — ён паказаў у кут. — Або гэта?

Дзед дастаў з шафы белую загатоўку, у якой адразу ўгадаліся абрысы будучага інструмента.

Аказалася, Фёдар Жукоўскі — не толькі скрыпач, але і скрыпічных спраў майстар.

— Іграць навучыў бацька, калі мне было гадоў восем. І цяпер у вушах гучыць «Лявоніха» — яна была першай. З таго часу не расстаюся са скрыпкай, хоць мне ўжо семдзесят шэсць. На вяселлях іграю, на вечарынках розных... А больш за ўсё, вядома, так — для сябе. Неяк убачыў зламаныю скрыпку. Дай, думаю, паспрабую адрамантаваць. Атрымалася. Потым захацелася самаму зрабіць скрыпку.

Лёгка сказаць «зрабіць». Скрыпка ж — не табурэтка. Драўніну для яе трэба знайсці асабліваю, музычную — дробнаслойную елку. Адабраную цурку Фёдар Міхайлавіч спецыяльна выварвае, каб ачысціць ад смалы, потым доўга сушыць. Паступова дрэва становіцца лёгкім, плавучым, даўгавечным. Падзівіўся я і няхітраму інструменту, якім арудаваў дзед. У яго ўсяго тры нажы з выгнутым лязом ды два разцы.

— Калі зрабіў чацвёртую скрыпку, гэта было ў 1930 годзе, пачулі пра мяне ў Мінску, — працягвае Жукоўскі. — Прыехалі, паглядзелі, узялі маю скрыпку і адвезлі ў музей. То была сапраўдная прыгажуня: на верхняй дэцы пляцканцовая зорачка з чырвонага дрэва, унізе — серп і молат і надпіс: «БССР». А як яна спявала! У час акупацыі прапала некуды тая скрыпка. Засталася ў мяне толькі грамата за яе.

— Сын мой, Усеваладам яго завуч, — таксама вялікі аматар музыкі, — расказвае Фёдар Міхайлавіч. — Яшчэ да вайны, калі быў піянерважатым, навучыў я яго іграць на скрыпцы. На вайну мы разам пайшлі, толькі сын танкістам служыў, а я ў пяхоце. І на фронце не расставаўся мы са сваімі скрыпкамі. Усевалад цяпер дырэктарам музыкальнай школы працуе. Ён — таксама майстар рабіць інструменты.

Дзед Тодар памаўчаў, паглядзіў грыф, шчоўкнуў па дэцы, здзьмуў нябачныя пылінкі.

— Вось зноў раблю скрыпку — гэта будзе пятнаццатая. Падарую яе сыну.

Ужо зусім сцямлела, калі я «прагаласаваў» на спадарожную машыну. Ехаў і не мог забыць развіталыя поціск рукі дзеда Тодара, маршчыністай рукі, якая сеяла, трымала вінтоўку і заўсёды сумавала па скрыпцы.

В. САМАХВАЛАУ.

Мінская вобласць.

Амаль 200 год не сыходзіць з оперных сцэн свету опера Моцарта «Дон Жуан». Нядаўна прэм'ера славуэтага моцартаўскага твора адбылася на сцэне Дзяржаўнага тэатра оперы і балета БССР.

Рэжысёр-пастаноўшчык «Дон Жуана» — А. Дадзішкіліяні, дырыжор — У. Машэнскі. Аформіў спектакль мастак Вялікага тэатра СССР В. Левянталь.

НА ЗДЫМКУ: сцэна са спектакля. Цэрліна — заслужаная артыстка БССР Л. ЗЛАТАВА, Мазета — М. ПУШКАРОУ.

СЯРОД мноства літаратурных выданняў, якія выходзяць у Мінску, пачэснае месца займае часопіс «Беларусь». Часта яго называюць малодшым братам «Огонька». І гэта не выпадкова: біяграфія часопіса пачалася ў Маскве, дзе ў другой палове студзеня 1944 года выйшаў яго першы нумар. З таго часу мінула трыццаць год, але памяць паранейшаму ўчэпіста ўтрымлівае грозныя падзеі вялікага ліха-

вучоных, дзеячаў культуры, настаўнікаў, урачоў. Пафасам стваральнай працы былі авяены апавяданні і вершы лепшых беларускіх пісьменнікаў, што друкаваліся на старонках «Беларусі». Шырокія творчыя паўнамоцтвы набыў і жанр нарыса. Нарысісты расказалі чытачам пра славуэтага мінскага будаўніка Дзяніса Булахава, які ў будынку, што ўзводзіўся побач з Домам-музеем І з'езда РСДРП, заклаў, як сімвал славы, цаглі-

кім хімкамінаце імя 50-годдзя БССР.

Сярод публіцыстычных жанраў будучы шырока прадстаўлены выступленні вучоных і пісьменнікаў, журналістаў і інжынераў, настаўнікаў і партыйных работнікаў. Яны расказваюць пра дасягненні і праблемы нашай прамысловасці, пра работу навукова-даследчых інстытутаў і іх сувязі з практыкай, паказваюць іх удзел у барацьбе за навукова-тэхнічны прагрэс.

«БЕЛАРУСЬ» —

ЧАСОПІС ДЛЯ ЎСІХ

лецца. Тады яшчэ ішла смяртэльная барацьба з фашысцкімі полчышчамі — толькі невялікую частку беларускага Прыдняпроўя Савецкая Армія паспела вызваліць з ярма няволі.

«Добры дзень, беларуская зямля!» — такімі словамі пачыналіся матэрыялы першага нумару «Беларусі». Часопіс клікаў мужных вызваліцеляў-воінаў і партызан бязлітасна караць ворагаў, несці вызваленне роднаму краю. «Чырвоная Армія, — пісаў у сваім артыкуле, звернутым да беларускага народа, славу ты партызан, 99-гадовы дзед Талаш, — рушыла ў вялікі паход, яна прайшла Дняпро, уступіла на нашу зямлю. Слухайце мяне, сыны мае, унукі, суседзі, увесь беларускі народ! Спяшайцеся, каб хутчэй разбіць немца, прагнаць злодзея з свае хаты, гэтым мы выратуем шмат дзяцей, якія гінуць, менш будзе праліта крыві». У гэтым нумары былі надрукаваны творы такіх выдатных майстроў нашай літаратуры, як Якуб Колас і Янка Купала, Пятрусь Броўка і Максім Танк, Міхась Лынькоў і Шмен Панчанка, Аркадзь Куляшоў і Кандрат Крапіва, Пятро Глебкі і Шліп Пестрак. Рэдакцыйную калегію ўзначальваў тады першы адказны рэдактар часопіса Ілья Гурскі.

Нараджэнне часопіса ў складаных умовах ваеннага часу было выдатнай падзеяй у культурным жыцці рэспублікі. І ўжо на пачатку свайго шляху «Беларусь» шмат зрабіла для паказу героіні беларускага народа ў вызваленчай барацьбе ад фашысцкай навалачы. У той час гэта была галоўная тэма, якая не сыходзіла са старонак часопіса.

А калі наступіла святло доўгачаканага міру, слова яго, цяпер ужо з Мінска, прыйшло на будаўнічыя пляцоўкі, да тых, хто стаў на рыштаванні, каб аднавіць дашчэнтку разбураную, спаленую варожым нашэсцем нашу любоў Бацькаўшчыну. Аўтары часопіса былі сярод хлебарабаў, расказвалі пра рабочых заводаў і фабрык, пра

ну з руін славуэтага сталінградскага «Дома Паўлава». Шматлікія нарысы былі прысвечаны таксама стваральнікам трактараў «Беларусь», магутных МАЗаў і БелАЗаў, нафтавікам Палесся, хімікам Наваполацка, шахцёрам Салігорска, будаўнікам новых магутных электрастанцый... У адным палескім сяле нашы журналісты пазнаёміліся з трактарыстам Паўлам Канаплічом, якога называюць беларускім Марэсьевым: страціўшы ў баі абедзве нагі, ён усё ж застаўся ў працоўным страі.

У часопісе шмат розных раздзелаў. Ён друкуе апавяданні, вершы, аднаактовыя п'есы, новыя песні, пераклады твораў братніх савецкіх і замежных пісьменнікаў. Папулярнасцю ў чытачоў карыстаюцца нашы публікацыі на гісторыка-рэвалюцыйныя тэмы, матэрыялы па этнаграфіі, па ахове роднай прыроды і дамаводства.

На старонках часопіса заўсёды знаходзіць пачэснае месца тэма інтэрнацыяналізму, братняй еднасці народаў. Сярод нашых матэрыялаў можна сустрэць нарысы аб дружбе калгаснікаў Гомельшчыны і Чарнігаўшчыны, аб спаборніцтве працаўнікоў Беларусі і Літвы, аб сустрэчах пасланцоў нашай рэспублікі з братамі украінцамі ў Каневе і на Карпатах. Не аднойчы на старонках часопіса выступалі А. Фадзееў, А. Пракоф'еў, М. Рыльскі, П. Тычына, Э. Межэлайціс, М. Нагнібеда, Ю. Збанацкі...

Шырокую гаворку аб індустрыяльным поступе рэспублікі распачынаем мы ў першым нумары «Беларусі» за гэты год. Пад рубрыкай «Беларусь індустрыяльная» мы расказам пра камбінаты «Беларуськалій» на Палессі. Пра новабудулі рэспублікі, пра дасягненні яе працаўнікоў паведамаць падборкі і нарысы аб Магілёўскім лаўсанавым камбінаце, Бабруйскім шынным, Мазырскім нафтавым, Брэсцкім электралямповым заводах, Полац-

Шмат увагі часопіс будзе аддаваць выхаванню літаратурнай моладзі. З новымі апавяданнямі выступяць празікі Леанід Левановіч, Міхась Параканевіч, Аляксандр Капусцін, Мікола Воранаў, Міхась Вышыньскі, Мікола Гроднеў. Рытууюцца да друку ўрыўкі з раманаў і апавесцей Івана Чыгырнова, Валянціна Мысліўца, Міколы Гамолкі.

Абячае быць цікавай і патэтычнай рубрыка часопіса. Дарэчы, за апошні час яна значна ўзбагацілася новымі імёнамі таленавітай моладзі. Пад рубрыкай «Упершыню ў «Беларусі» часопіс надрукаваў у свой час вершы Нэлы Тулушай, Раісы Баравіковай, Алега Салтука. Падрыхтаваны да друку вершы Льва Мароза і Любы Філімонавай.

Многія артыкулы і нарысы будучы прысвечаны лепшым дзеячам тэатра, выяўленчага мастацтва, кампазітарам, работнікам кіно і тэлебачання. Мы спадзяёмся, што нашага чытача зацікавіць і такая рубрыка, як «Успаміны, дзёнікі, дакументы». У студзеньскім нумары часопіса тут выступіць народны паэт рэспублікі, Герой Сацыялістычнай Працы Пятрусь Броўка з успамінамі пра выдатнага беларускага паэта Пятра Глебку.

З нумару ў нумар «Беларусь» будзе змяшчаць старонку «Для дома, сям'і, быту», парады ўрачоў, педагогаў, паказваць лепшыя моды сезона, даваць месца сатырыкам і гумарыстам.

Сярод чытачоў часопіса ёсць і беларусы, што жывуць за мяжой. Зямлякі, якія хацелі б ведаць пра сённяшні дзень роднага краю, якія цікавяцца яго прыродай, гісторыяй, культурай, літаратурай, адказы на многія пытанні знойдуць на старонках часопіса «Беларусь», грамадска-палітычнага і літаратурна-мастацкага выдання для ўсіх.

Георгій ШЫЛОВІЧ,
адказны сакратар
часопіса «Беларусь».

ЯК ЯНО ЎСЁ ПАЧЫНАЛАСЯ...

70 ГОД З ДНЯ НАРАДЖЭННЯ АРКАДЗЯ ГАЙДАРА

Няма ў савецкіх дзяцей пісьменніка больш любімага, чым Аркадзь Гайдар. Яго дзіўныя кніжкі «Р. В. С.», «Школа», «Ваенная тайна», «Блакітны кубак», «Лёс бараншчыка», «Дым у лесе», «Чук і Гек», «Цімур і яго каманда» заўсёды будуць хваляваць тых, хто пражыў вачыма глядзіць на свет, жадаючы хутчэй зразумець яго і знайсці правільнае прымяненне сваім маладым сілам.

«Дапамагчы падрастаючым хлопчыкам і дзяўчынкам убачыць месца, якое яны павінны заняць у непарушным страі будаўніцкай камуністычнай будучыні, сярод барацьбытоў за радаснае чалавечае жыццё, за вялікі светлы спакой і мір ва ўсім свеце, — вось тое «самае важнае», пра што з такой здзіўляючай пераканальнай прастатой умеў гаварыць дзецям Гайдар», — пісаў другі дзіцячы пісьменнік Леў Касіль.

Кнігі Аркадзя Гайдара даўно ўжо ведаюць і любяць дзеці за межамі нашай Радзімы. Яны перакладзены на 87 моў народаў СССР і свету.

Ніна Камо жыве ў Парыжы. Яна знаёмая з рускай літаратурай. Любіць Пушкіна, Дастаеўскага, Чэхава і... Гайдара.

— Творы гэтага пісьменніка добрыя, сумленныя і вельмі цікавыя, — дзяліўся сваімі думкамі сын нашага зем-

ляка з Англіі Пеця Баўдала, калі летам, як і Ніна, адпачываў у Крыжоўцы. Ён раскажаў, што даўно прачытаў усе творы А. Гайдара, якія ёсць у бібліятэцы Славянскага таварыства ў Брадфардзе.

Па ўсім свеце разышліся кніжкі палымянага пісьменніка-байца. Яны выдадзены ўжо 892 разы агульным тыражом больш як 54 мільёны экзэмпляраў.

...Ён нарадзіўся 22 студзеня 1904 года ў горадзе Льгове, адкуль сям'я Голякавых пераехала ў Арзамас. Аркадзію было дзясць год, калі на германскі фронт пайшоў бацька. Яму было чатырнаццаць, калі ён сам уступіў у Чырвоную Армію. Шасцігадовы ваенны шлях ператварыў хлопчыка-гімназіста ў сталага чалавека. Гайдар быў камандзірам батальёна, потым камандзірам палка.

«Пэўна, таму, што ў арміі я быў яшчэ хлопчуком, — гаварыў пра сябе Гайдар, — мне захацелася раскажаць новым хлопчыкам і дзяўчынкам, якім яно было, жыццё, як яно ўсё пачыналася ды як працягвалася, таму што ўбачыць я паспеў усё ж нямаля».

Гайдар нарадзіўся дзіцячым пісьменнікам. У яго творы — рамантычная дзіцячая цікаўнасць да вялікіх спраў народа, які перабудоўваў

сваю краіну, ідэі брацтва, разумнай працы і неадольнай любові да сваёй свабоднай зямлі. «Блакітны кубак» адрасаваны малодшаму ўзросту, але ў гэтым цудоўным апавяданні людзі старэйшых бачаць некалькі пластоў глыбіні і адчуваюць яго тонкасць і складанасць.

Імя Аркадзя Гайдара значыцца ў спісе імёнаў герояў вялікай бітвы супраць фашызму. Спецыяльным карэспандэнтам «Комсомольскай правды» ў самым пачатку Вялікай Айчыннай вайны ён адпраўляецца на фронт. На старонках газеты друкаваліся яго фантэзійныя нарысы, дакладныя і глыбокія. Восенню 1941 года ён стаў партызанам у прыдняпроўскіх лясах. Адночы на досвітку невялікі партызанскі атрад, на чале якога быў Гайдар, выйшаў проста на засаду фашыстаў-эсэсаўцаў. Папярэджваючы таварышаў, Аркадзь Гайдар узняўся на ўвесь рост і кінуўся на ворагаў. Кулямётная чарга прайшла праз яго сэрца. Пуцявы абходчык знайшоў цела Гайдара і пахаваў яго каля чыгуначнага палатна. А пасля вайны прах пісьменніка быў перанесены на высокі ўзгорак у горадзе Каневе, дзе цяпер устаноўлены бронзавы бюст на высокім пастаменце, помнік савецкаму дзіцячаму пісьменніку Аркадзію Гайдару.

Помнікі беларускай архітэктуры

Беларускія драўляныя званіцы — гэта вельмі цікавыя і самабытныя творы народнага дойлідства. Нягледзячы на тое, што яны часцей за ўсё ўзводзіліся ў ансамблі з калібравымі пабудовамі, іх функцыянальнае прызначэнне ніколі не абмяжоўвалася патрабаваннямі рэлігійнага рытуалу. Званіца ў старажытнасці была, перш за ўсё, дзорным пунктам. Яе званы склікалі народ і на веча, і на сцены гарадскіх урадаванняў у час варожых нашэсцяў. Трывожна гулі званы, калі здаралася пажар у горадзе ці вёсцы.

Традыцыя будаваць званіцы асобна ад храма паглыбляецца ў далёкія старажытныя часы. Архітэктура гэтых помнікаў быццам адроджае вобразы абаронных вежаў сярэднявечных замкаў і фартэцый. Тут мы бачым той жа прынцып яруснасці ў пабудове вертыкальнай кампазіцыі аб'ёмаў, глухі ніжні зруб і адкрыты верх, адкуль было зручна наглядзець за наваколлем і весці кругавы абстрэл. Толькі ў званіцах гэтыя рысы абаронных вежаў больш мяккія, стылізаваныя, пазбаўленыя залішняй суровасці і непрыступнасці.

Найбольш распаўсюджанымі на Беларусі былі двух'ярусныя званіцы так званых зрубна-каркасных тыпу. Ніжні ярус рабіўся з вяскоў трывалага дрэва. Адкрыты верхні ярус утвараўся стойкамі каркасу, што неслі крыжавіну са званамі і шатровы дах з купалам і жалезным каваным крыжыкам. Паміж ярусамі ішоў развіты пояс гонтавага даху. У многіх помніках гэтага тыпу народныя дойліды дасягнулі сапраўдных вышынь майстэрства, стварыўшы простымі сродкамі выразныя, пластычныя і манументальныя пабудовы.

Ю. ЯКІМОВІЧ,
архітэктар.

НА ЗДЫМКУ: званіца, пабудаваная ў XVIII стагоддзі ў Шарашове.

Фота Г. ЛІХТАРОВІЧА.

ТРАФЕІ ФОТААМАТАРА

Рэдка сустракаюцца людзі так улюбёныя ў прыроду, як Вадзім Сугойдз. Выдасца савабодны дзянёк, і Вадзім крочыць па светлых бярэзніках, урачыстых барах, маляўнічых пералесках, каля рэчак і балотцаў — і заўсёды вяртаецца з трафейамі. Мінуты раз ён прынес вавёрку, куніцу, двух зайцоў. Перад гэтым — лася і касулю. Марыць прынесці мядзведзя. Ды не так лёгка здабыць яго — часу не хапае. А трэба ж ехаць шукаць касалапага ў глухіх мясцінах над Бярозай-ракой. Ведаючы пра яго гарачае жаданне, неяк я пакартаваў: «Ведаеш, браце, адзін фатограф ужо спрабаваў узяць бурага ў тэлеаб'ектыў фотаапарата, ды ў той момант, калі з'яўляўся мядзведзь, па спіне паляўнічага пачыналі бегачы мурашкі...» Але Вадзім не здаецца: «Здабыць мядзведзя — гонар паляўнічага».

А што Вадзім Сугойдз вопытны, можна сказаць, таленавіты «паляўнічы», дык гэта пацвердзяць нават у Рэспубліканскім савеце паляўнічых і рыбалоўцаў. Вось ужо колькі гадоў запар яго імя заўсёды значыцца ў спісах прызёраў конкурсу «Паляванне з фотаапаратам». Не толькі зайцоў і куніцу «ўпаляваў» ён, а нават паўночную саву і беласнежных лебедзяў.

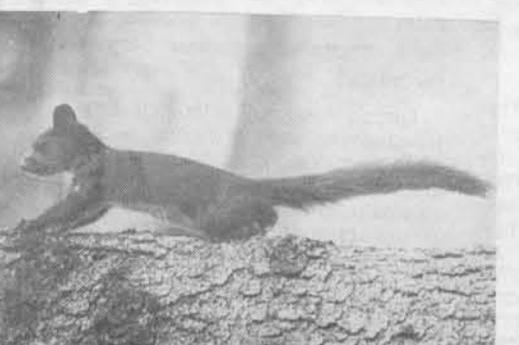
Распытваю ў Вадзіма, як ён стаў фотапаляўнічым, як трафеі здабывае. Адказ не зусім

звычайны: «Сябры па флэцкай службе вінаватыя — яшчэ як плаваў на караблі, падарылі на дзень нараджэння фотаапарат. Захапіўся. Цяпер не маю спакою — лес кліча. Праўда, калі бярыш з сабою фотаружо, дык звярына нешта не трапляецца. А як пойдзеш па грыбы ці па ягады — касуля з-пад самых ног выскочыць, лось спалохае трэскам галін, танцы журавоў убачыш. Ёсць яны ля азёр у Навагрудскім раёне, дзе я люблю паляваць».

Дарэчы, Вадзім бывае ў вельмі аддаленых мясцінах, хаця жыве ў Мінску. Аб'ехаў ён палавіну краіны, але здзіўляецца, навошта людзі ездзяць адпачываць на поўдзень — прырода Беларусі прыгажэйшая. А сам зноў едзе ў Сочы, Тбілісі, Баку. Не спяшайцеся абвінаваціць яго ў няшчырасці. Словы яго ад душы. Ездзіць жа Вадзім Сугойдз таму, што працуе начальнікам паштовага вагона. Затое, як надарыцца свабодны дзянёк, Вадзіма дома не шукай — ён на паляванні. Лес для яго радасць, захапленне, найлепшы адпачынак. А трафеі фотаапарата — для ўсіх, хто любіць прыроду, цэніць назіральнасць, умее бачыць прыгажосць у паўсядзённым жыцці.

М. ШАРАЙ.

Фота В. СУГОЙДЗЯ.

СЛАВУТАСЦІ КАЛГАСНАГА ПАРКУ

Стройнае маладое дрэўца старанна абгароджана. Гэта рэдкі для тутэйшых мясцін амурскі аксаміт, кара якога нагадвае корак. Далёкаўходні госьць адчувае сябе тут, як дома. Праўда, нека пасля вайны ці то пашкоджанае асколікам, ці так з якой нагоды дрэва пачало сохнуць. І калі з-пад зямлі паказаўся маладзенькі парастак, вучні мясцовай васьмігодкі адразу ўзялі яго пад сваю апеку, абгарадзілі.

Аksamіт амурскі — не адзіная славатасць калгаснага парку. Дзе, напрыклад, можна

убачыць бярозу з лістамі, як у клёна? А тут яны растуць, здзіўляючы людзей сваім незвычайным убраннем. Высока вымахалі магутныя волаты кедры сібірскія. Восенню вясковыя хлапчкі ахвотна ласцюцца іх смачнымі арэхамі. Растуць у парку і лістоўніцы, многія іншыя пароды дрэў.

Усяго ў калгасным парку вёскі Двор Нізгалава Бешанькоўскага раёна каля 120 разоў настайны парод дрэў і кустоў, многія з якіх з'яўляюцца рэдкімі для нашай рэспублікі.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82, 33-65-84, 33-03-15, 33-65-91, 33-15-15.